

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2010-2011

12 SEPTEMBRE 2011

Proposition de loi modifiant l'article 433*decies* du Code pénal en vue de préciser la situation particulièrement vulnérable de la victime d'un marchand de sommeil

(Déposée par M. Bert Anciaux)

DÉVELOPPEMENTS

Depuis la loi du 10 août 2005, l'infraction afférente aux pratiques de « marchand de sommeil » est dorénavant traitée de manière autonome et non plus comme une forme particulière de traite des êtres humains. Le texte de l'article 433*decies* du Code pénal est quasiment identique à l'ancien article 77*bis*, § 1er*bis*, de la loi du 15 décembre 1980 (dite « loi sur le séjour »), mais comporte cinq innovations : (1) l'extension de l'incrimination aux victimes belges, (2) l'extension aux biens meubles, (3) la prise en compte de la précarité, (4) la référence à la dignité humaine et (5) la confiscation obligatoire des immeubles, même lorsque l'immeuble appartient à un tiers.

L'article 433*decies* du Code pénal est libellé comme suit :

« Sera puni d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende de cinq cents euros à vingt-cinq mille euros, quiconque aura abusé, soit directement, soit par un intermédiaire, de la position particulièrement vulnérable dans laquelle se trouve une personne en raison de sa situation administrative illégale ou précaire ou de sa situation sociale précaire, en vendant, louant ou mettant à disposition, dans l'intention de réaliser un profit anormal, un bien meuble, une partie de celui-ci, un bien immeuble, une chambre ou un autre espace visé à l'article 479 du Code pénal dans des conditions incompatibles avec la dignité humaine, de manière telle que la personne n'a en fait pas d'autre choix véritable et acceptable que de se soumettre à cet

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2010-2011

12 SEPTEMBER 2011

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 433*decies* van het Strafwetboek ter verduidelijking van de bijzonder kwetsbare positie van een slachtoffer van huisjesmelkerij

(Ingediend door de heer Bert Anciaux)

TOELICHTING

Sinds de wet van 10 augustus 2005 vormt het misdrijf « huisjesmelkerij » niet langer een bijzondere vorm van mensenhandel, maar een autonoom misdrijf. De tekst van artikel 433*decies* van het Strafwetboek is vrijwel identiek aan het vroegere artikel 77*bis*, § 1*bis*, van de wet van 15 december 1980 (de zogenaamde verblijfwet), op vijf innovaties na : (1) de uitbreiding van de tenlastelegging tot de Belgische slachtoffers, (2) de uitbreiding tot roerende goederen, (3) het in aanmerking nemen van de precare situatie, (4) de verwijzing naar de menselijke waardigheid en (5) de verplichte verbeurdverklaring van de onroerende goederen, zelfs indien zij eigendom zijn van een derde.

Art. 433*decies* van het Strafwetboek luidt als volgt :

« Met gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en met geldboete van vijfhonderd euro tot vijftiengduizend euro wordt gestraft hij die rechtstreeks of via een tussenpersoon misbruik maakt van de bijzonder kwetsbare positie van een persoon ten gevolge van zijn onwettige of precare administratieve toestand of zijn precare sociale toestand door, met de bedoeling een abnormaal profijt te realiseren, een roerend goed, een deel ervan, een onroerend goed, een kamer of een andere in artikel 479 bedoelde ruimte, te verkopen, te verhuren of ter beschikking te stellen in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid, zodanig dat de betrokken persoon in feite geen andere echte en aanvaardbare keuze heeft

abus. L'amende sera appliquée autant de fois qu'il y a de victimes. »

L'incrimination de « marchand de sommeil » requiert donc la réunion de cinq éléments : (1) la mise à disposition, la location ou la vente, (2) un bien meuble ou un bien immeuble, (3) des conditions incompatibles avec la dignité humaine, (4) un profit anormal et (5) la position particulièrement vulnérable de la victime.

La présente proposition de loi porte sur le dernier élément, « la position particulièrement vulnérable de la victime ». En sus, l'article 433*decies* indique également que la personne n'a en fait pas d'autre choix véritable et acceptable que de se soumettre à cet abus. La plupart des auteurs considèrent à juste titre que cette absence de choix n'est pas un élément constitutif supplémentaire de l'infraction, mais découle au contraire de la vulnérabilité de la victime. En réponse à des demandes formulées par voie d'amendements visant à supprimer le membre de phrase en question, la ministre de la Justice a également estimé qu'il n'y avait aucune obligation de démontrer que la victime n'avait d'autre choix véritable et acceptable. La loi vise en effet à protéger les personnes qui se trouvent en situation de vulnérabilité. Toute autre interprétation serait *contra legem*.

L'intervention de Mme Cathérine Collignon, premier substitut près le parquet de Liège, lors de la réunion du 24 février 2010 du groupe de travail « Traite des êtres humains », a mis en avant que dans la pratique, nombre d'avocats citent encore la nécessité de l'absence de choix dans leurs plaidoiries, en insistant sur le fait qu'il s'agit d'une condition supplémentaire et que le ministère public est en défaut d'apporter la preuve de cette absence de choix. Ce bout de phrase prêtant à confusion, Mme Collignon a demandé qu'on le supprime pour clarifier l'intention du législateur (*cf.* « Traite des êtres humains », rapport fait au nom de la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives du Sénat, doc. 4-1631/1, pp. 58-61).

La présente proposition de loi entend répondre à cet appel et préciser la position particulièrement vulnérable d'une victime d'un marchand de sommeil.

*
* *

dan zich te laten misbruiken. De boete wordt zo veel keer toegepast als er slachtoffers zijn. »

Om te kunnen spreken van het misdrijf « huisjesmelkerij » is het dus nodig dat 5 elementen aanwezig zijn : (1) terbeschikkingstelling, verhuur of verkoop, (2) een roerend of een onroerend goed, (3) omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid, (4) een abnormaal profijt en (5) de bijzondere kwetsbare situatie van het slachtoffer.

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op het laatste element, « de bijzonder kwetsbare situatie van het slachtoffer ». Artikel 433*decies* vermeldt daarbovenop ook dat de betrokken persoon in feite geen andere echte en aanvaardbare keuze heeft dan zich te laten misbruiken. De meeste auteurs zijn terecht van oordeel dat het ontbreken van deze keuzemogelijkheid géén bijkomende misdrijfcomponent vormt, maar daarentegen voortvloeit uit de kwetsbare positie van het slachtoffer. Ook de minister van Justitie oordeelde, in antwoord op vragen bij amendementen met het oog op de schrapping van de bewuste zinsnede, dat niet moet aangetoond worden dat het slachtoffer geen andere echte en aanvaardbare keuzemogelijkheid had. De wet wil immers personen die in een kwetsbare positie verkeren beschermen. Iedere andere interpretatie zou *contra legem* zijn.

Uit de interventie van mevrouw Cathérine Collignon, eerste substituut bij het parket van Luik, tijdens de bijeenkomst van de werkgroep « Mensenhandel » op 24 februari 2010 bleek dat in de praktijk nochtans nog tal van advocaten in hun pleidooi de noodzaak van het ontbreken van een keuzemogelijkheid aanhalen. Zij onderstrepen daarbij dat het om een bijkomende voorwaarde gaat en dat het openbare ministerie niet het bewijs levert dat een keuzemogelijkheid ontbreekt. Mevrouw Collignon riep op de zinsnede, die aanleiding geeft tot verwarring, te schrappen om te intentie van de wetgever zo te verduidelijken (zie verslag « Mensenhandel » namens de commissie voor de Binnenlandse Zaken en voor de Administratieve Aangelegenheden van de Senaat, stuk 4-1631/1, blz. 58-61).

Dit wetsvoorstel wil gevolg geven aan deze oproep en de bijzonder kwetsbare positie van een slachtoffer van huisjesmelkerij verduidelijken.

Bert ANCIAUX.

*
* *

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 433*decies* du Code pénal, les mots « , de manière telle que la personne n'a en fait pas d'autre choix véritable et acceptable que de se soumettre à cet abus » sont supprimés.

15 juin 2011.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 433*decies* van het Strafwetboek worden de woorden« , zodanig dat de betrokken persoon in feite geen andere echte en aanvaardbare keuze heeft dan zich te laten misbruiken » opgeheven.

15 juni 2011.

Bert ANCIAUX.